

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Балабақшадағы қауіпсіздік ережелері

ЖАРИЯЛАНДЫ 26.01.2026	ТІРЕК СӨЗДЕР bilimger, балабақша, жарақаттың алдын алу, қауіпсіздік ережелері, өрт қауіпсіздігі, психологиялық қауіпсіздік, санитариялық талаптар, төтенше жағдай	СІЛТЕМЕ https://bilimger.kz/186862/
--------------------------	--	--

Тезекбаева Лиза Тилепбергенқызы

Алматы облысы, Райымбек ауданы

«Көксай орта мектебі мектепке дейінгі шағын орталығымен» КММ

Балдәрен шағын орталығының тәрбиешісі

Аннотация

Балабақшадағы қауіпсіздік ережелері балалардың өмірі мен денсаулығын қорғауға бағытталған педагогикалық және ұйымдастырушылық шаралардың жүйесі болып табылады. Мақалада қауіпсіз ортаны құрудың негізгі бағыттары талданады: кеңістік пен ойын алаңының жарақатсыз ұйымдастырылуы, санитариялық-гигиеналық режим және тағам қауіпсіздігі, өрт пен төтенше жағдайларда әрекет ету дайындығы, сондай-ақ психологиялық қауіпсіздік пен қауіпсіз мінез-құлық мәдениеті. Материал қолданыстағы талаптарға сүйеніп, тәрбиешінің күнделікті бақылау, оқыту және жауапкершілік бөлу тәсілдерін нақтылайды, ал профилактика, жүйелілік және ата-анамен серіктестік жетекші ұстаным ретінде ұсынылады.

Кілт сөздер: балабақша, қауіпсіздік ережелері, санитариялық талаптар, өрт қауіпсіздігі, төтенше жағдай, психологиялық қауіпсіздік, жарақаттың алдын алу.

Кіріспе

Мектепке дейінгі ұйымдағы қауіпсіздік баланың дене және психологиялық саулығын қамтамасыз ететін негізгі шарт болып саналады, өйткені мектеп жасына дейінгі бала қауіп-қатерді толық бағалай алмайды және әрекеттің салдарын көбіне тәжірибе арқылы ғана түсінеді. Сондықтан қауіпсіздік ережелері тек нұсқаулық ретінде емес, күн тәртібіне кіріктірілген тұрақты дағды ретінде қалыптастырылуы тиіс. Тәрбиеші қауіпсіз ортаны ұйымдастырып қана қоймай, балаларды қауіпсіз мінез-құлыққа үйретіп,

тәуекелді алдын ала көру, әріптестермен үйлесім және қарапайым құжаттандыру мәдениетін күн сайын бірге қалыптастырады.

Кеңістік, жабдық және ойын алаңы қауіпсіздігі

Балабақшадағы физикалық қауіпсіздік кеңістік пен жабдықты жүйелі басқарудан басталады, өйткені мектепке дейінгі жаста қозғалыс белсенділігі жоғары, ал қауіп сезінуі тұрақсыз болғандықтан құлау, соғылу, қысылып қалу, ұсақ затты ауызға салу сияқты жарақат тәуекелі жиілейді. Топ бөлмесінде жүріп-тұру жолдарының бос болуы, жиһаздың орнықтылығы мен бекітілуі, өткір бұрыштардың қорғалу деңгейі, еденнің тайғанамайтын жабындысы және жарықтандырудың жеткіліктілігі тәрбиешінің күнделікті қысқа инспекциясында нақты тексерілетін көрсеткішке айналуы тиіс. Оқу-ойын кеңістігін аймақтарға бөлу бір мезетте бірнеше әрекетті қауіпсіз ұйымдастыруға мүмкіндік беріп, балалардың соқтығысуын азайтады, ал ерекше білім беру қажеттіліктері бар тәрбиеленушілер үшін визуалды белгілеу қосымша қорғаныс қызметін атқарады. Ойыншықтарды таңдауда бөлшектену ықтималдығы, жуылу мүмкіндігі және пайдалануға дейінгі көзбен шолу ескеріледі, ал ойын ережесі «тыйым салу» логикасымен емес, қауіпсіз әрекеттің балама нұсқасын көрсету арқылы түсіндіріледі. Серуен кезінде алаң жабындысының күйі, жабдық бекітпелері, қоршаудың бүтіндігі және ауа райына сай киім баланың еркін ойнауын шектемей, тәуекелді азайтуға бағытталады. Бақылауды ұйымдастыруда тәрбиеші санау рәсімін, қауіпті аймақтарды «алдын ала» қамту тактикасын және оқыс жағдай болса, қысқа тіркеу мен түзету шараларын қолданады. Сонымен бірге тұрмыстық химия, кескіш-құралдар, ұсақ конструктор бөлшектері сияқты қауіпті заттар арнайы құлыпталатын орында сақталып, балалардың дербес қолжетімділігі толық шектелуі қажет.

Санитариялық-гигиеналық және тағам қауіпсіздігі

Санитариялық-гигиеналық қауіпсіздік балабақшада инфекцияның алдын алудың басты тетігі болып саналады, себебі балалардың иммундық жүйесі әлі жетілу үстінде, ал ортақ ойын және бір кеңістікте ұзақ болу жұқпаның таралу ықтималдығын арттырады. Тәрбиеші қол жуу мәдениетін нақты алгоритммен үйретіп, оны тамақ алдында, дәретханадан кейін, серуеннен соң міндетті әдетке айналдыруы қажет; бұл жерде көрнекі белгі, бірізді қадам және ересектің үлгі көрсетуі шешуші рөл атқарады. Топ бөлмесін желдету, ылғалды жинау, ойыншықтар мен жиі жанасатын беткейлерді қауіпсіз өңдеу, жеке сүлгі мен төсек-орынның таңбалануы сияқты шаралар тәрбиеші жұмысының ең нәтижелі қабаты болып табылады. Маусымдық аурушаңдық артқан кезеңде кіріп-шығу сүзгісі, топтарды араластырмау және балалардың таңертеңгі визуалды скринингі тәртіпті күшейтеді. Тағам қауіпсіздігінде аллергиялық реакциялар тәуекелін ерте анықтау, мәзір туралы ақпараттың ашықтығы, тағамды таратуда айқаспалы ластануды болдырмау және су ішіру режимін қадағалау маңызды, ал күмәнді симптом кезінде ата-анамен байланыс және медицина қызметкеріне хабарлау алгоритмі

дер кезінде орындалуы тиіс. Үйден әкелінген тағам мен дәріні бақылаусыз қолдануға жол бермеу қауіпсіздік тәртібін бекітеді. Санитариялық тәртіптің тұрақтылығы үшін бөлмені жинау мен өңдеу кестесін сақтау, қалдықтарды дер кезінде шығару, ыдыс-аяқ пен төсек-орынды өңдеу режимін бұзбау және қызметкерлердің медициналық тексеріс талаптарын орындауы маңызды. Гигиеналық дағдыны баламен қысқа диалог арқылы бекіту оның мәнін түсіндіруге көмектеседі.

Өрт, төтенше жағдай және алғашқы көмекке дайындық

Өрт және төтенше жағдай қауіпсіздігі балабақша қызметінің жоғары тәуекелді, бірақ міндетті бағыты, өйткені мұндай жағдайларда әрекет ету уақыты өте қысқа әрі шешім қателігі ауыр салдарға әкелуі мүмкін. Ұйым ішінде эвакуация жолдарының әрдайым ашық болуы, жоспарлардың көрнекі орналасуы, дабыл жүйесі мен байланыс құралдарының жұмысқа қабілеттілігі, өрт сөндіргіштердің жарамдылығы және электр-жылу жабдықтарын пайдалану тәртібі тұрақты бақылауда болуы қажет, ал тәрбиеші осы талаптардың күнделікті орындалуын өз аймағында қадағалайды. Балалармен жұмыс қорқыныш тудырмай жүргізіледі: белгіні тану, ересектен ажырамау, кезекпен қозғалу және белгіленген орынға шығу сияқты әрекеттер ойын және жаттығу форматында бекітіледі. Жоспарлы эвакуациялық оқу-жаттығулардың тиімділігі тек «шығу уақытымен» емес, балаларды санау, топтың тұтастығын сақтау және қауіпсіз нүктеде қайта тексеру рәсімдерінің дұрыс орындалуымен өлшенеді. Сонымен қатар алғашқы көмекке дайындық тәрбиеленушіні емдеуге талпыныс емес, жарақат, күйік, тұншығу немесе аллергиялық реакция белгілерін дер кезінде танып, медициналық қызметкерге хабарлау және ата-анамен байланыс орнату алгоритмін сақтау ретінде түсіндіріледі. Оқиғадан кейін себепті талдау және алдын алу жоспарын жаңарту қауіпсіздіктің кәсіби циклін толықтырады. Әр қызметкердің жауапкершілік аймағы алдын ала бөлініп, байланыс тізбегі, жиналу орны және резервтік шығу жолы бәріне түсінікті болуы тиіс. Төтенше жағдайлар қатарына техникалық ақау, табиғи қауіп туралы ескерту немесе аумақты уақытша жабу сценарийлері де кіретіндіктен, әрекет ету тәртібі жылына бірнеше рет пысықталады.

Психологиялық қауіпсіздік және қауіпсіз мінез-құлық мәдениеті

Балабақшадағы қауіпсіздік тек физикалық қорғаныс емес, сондай-ақ бала өзін қабылданған, қорғалатын және қадірі сақталатын ортада сезінетін психологиялық қауіпсіздікпен толықтырылады, өйткені эмоционалдық қысым немесе тұрақсыз климат балада мазасыздықты күшейтіп, агрессияны арттыруы мүмкін. Тәрбиеші топ ережелерін қысқа әрі түсінікті етіп алдын ала белгілеп, оларды тұрақты қолданады және ережені бұзған баланы «таңбалауға» емес, әрекетті түзетуге бағытталған кері байланыс береді; осылайша бала өз әрекетінің басқаға әсерін түсініп, жауапкершілік алуға үйренеді. Қақтығысты реттеуде кезекпен сөйлеу, сезімді атау және балама шешім ұсыну сияқты қарапайым медиация элементтері енгізілсе, қауіпсіз коммуникация дағдысы

қалыптасады. Қауіпсіз мінез-құлық мәдениеті күн сайынғы шағын жағдайларда бекітіледі: ауладағы шекараны сақтау, қауіпті затты көрсе ересекке хабарлау, есікке өз бетімен жүгірмеу, жеке дерегін жарияламау тәрізді ережелер нақты сценариймен байланыстырылып үйретіледі. Ата-анамен серіктестік шешуші рөл атқарады: бірдей талап пен бірдей тіл болғанда бала ереженің мәнін түсінеді, сондықтан ата-аналарға қысқа нұсқаулық, оқиға туралы жедел ақпарат және үйдегі қауіпсіздік әдеттерін қолдау жөніндегі ұсынымдар жүйелі берілуі тиіс. Педагогикалық әдеп пен құпиялықты сақтау, балаға қатысты кез келген зорлық немесе немқұрайдылық белгілерін байқаса, ұйымның ішкі тәртібі бойынша дер кезінде хабарлау жауапкершілігі де қауіпсіздіктің құрамдас бөлігі болып табылады. Топта әртүрлілікке құрмет қалыптасса, әлеуметтік қауіптер де төмендейді.

Қорытынды

Балабақшадағы қауіпсіздік ережелері кеңістік пен жабдықты дұрыс ұйымдастыруды, санитариялық-гигиеналық режимді сақтауды, өрт пен төтенше жағдайларда бірізді әрекет етуді және психологиялық жайлы ортаны қамтамасыз етуді біртұтас жүйе ретінде біріктіреді. Тиімді қауіпсіздік профилактикаға негізделеді: тәуекелді алдын ала бағалау, күнделікті қысқа бақылау, балалармен тұрақты түсіндіру және дағдыны қайталату арқылы қауіпті жағдайлар азаяды. Құқықтық талаптарды сақтау, жауапкершілікті бөлу және оқиғаларды талдау тәжірибесі қауіпсіздікті күшейтеді. Тәрбиеші, әкімшілік және ата-ана серіктес болғанда ғана қауіпсіздік мәдениеті тұрақты нәтижеге айналып, баланың еркін дамуына жағдай жасайды.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрі. Тиісті үлгідегі білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларын бекіту туралы (мектепке дейінгі ұйымдар қызметінің үлгілік қағидалары).
<https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2200029329>
2. Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрі. Мектепке дейінгі ұйымдарға және сәбилер үйлеріне қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар (санитариялық қағидалар).
<https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2100023469>
3. Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрі. Өрт қауіпсіздігі қағидаларын бекіту туралы (ғылыми және білім беру ұйымдарын ұстау кезіндегі талаптар). <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2200026867>
4. Қазақстан Республикасының Заңы. Азаматтық қорғау туралы.
<https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1400000188>
5. Қазақстан Республикасының Заңы. Қазақстан Республикасындағы баланың

құқықтары туралы. https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z020000345_

6. Қазақстан Республикасының Заңы. Білім туралы.

https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000319_

7. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі, Балаларды ерте дамыту институты. Мектепке дейінгі ұйымдарда тәрбиеленушілердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша әдістемелік ұсынымдар (Астана, 2024).

https://irrd.kz/sites/irrd.kz/uploads/docs/2024/03/doc2_03kz.pdf

8. UNICEF. *Global guidance on reopening early childhood education settings (2020)*.

<https://www.unicef.org/media/82946/file/Global-guidance-on-reopening-early-childhood-education-settings.pdf>

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.